

קטע שנסמט מדרשות הגאון רבי יחזקאל לנדא, "אהבת ליון"¹

יש עוד כת אשר בעוה"ר סוברים לעלות במעלה מאל והלוואי שלא תהא עליה זו ירידה, והם המקובלים בזמננו העוסקים בזוהר ובכתבי האר"י, **והאמת** אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, אוי לי אם אומר שלא יתקבלו דברי והריני נמשל לתולעת קטן יחידי העומד אלל חומה נשגבה, וחושב להפיל החומה ההיא, הלא ישחקו עלי, כן אני צרי' **שפולה** בא להלחם עם כת שנתפשטו ממך ברוב העם, והמה המוצחרים שדוד צפרקום החסידות, ואם לא אומר חוששני לעלמי מחטאת, בראותי התורה והאמונה נפרצים מכל כל כמה פרלות ואיך אשתוק ומוטב אהי' נחשב שוטה בעיני כל שומע, ולא אהי' רשע בפני המקום. וידעתי כי יאמרו הרב הזה אין נשמחו שלימה, ואין לו זכות **להשיג** סתרי תורה האמיתיים, אבל **בסתרי** תורה שהם לומדים, אולי בילדותי גם אני ידעתי כמוהם, וברוך רחמנא דשיזבן, ויעבור עלי מה, ואדבר מקלת הדברים שעורר בלבי זה כמה שנים, אבל לא תסברו שאני אומר אפילו **חלק**, רק ראשי פרקים.

הנה זה לא יכחישו כל בעלי הזוהר ובעלי כתבי האר"י, שאין הזוהר מקובל ביד האומה הישראלית דור אחר דור איש מפי איש, כמו שמקובל בידינו במשנה והתלמוד בבלי וירושלמי וספרי וספרא ותוספתא ומכילתא מפי התנאים והאמוראים, דור אחר דור, עד חכמי המשנה והתלמוד בעצמם, והם מפי כנה"ג מפי הנביאים איש מפי איש, עד משה מפי הגבורה, ומעתה נדון ק"ו, אם כמה שמקובל בידינו אמרו כלל גדול, כל צרייתא דלא מתניי' צי' ר' חייא ור' אבא ע"י לא מותבין מינה, הרי שחששו שלא נמלטו מן הטעות והשיבוש, וכמה פעמים אמרו אטו מתרחתא היא משבחתא היא, ואיך נסמוך על כתובים הנמצאים כמה מאות שנה אחר מיתת רשב"י, **ולא** רשב"י חתום על דבר ודבר, ואם הרבה דברים יאלו ממנו מי יודע כמה נחוספו עליהם, ואפילו באותן שיאלו ממנו מי יודע אם לא נשתבשו, וכן בכתבי האר"י לאו האר"י **חותם** וגם אפילו לא תלמידו מהרר"ח, רק בחליו של הרח"ו גנבו הכתובים ממנו ונעתקו כלילה א' כמה מאות ניירות ע"י כמה סופרים, **והלא** קרוב הדבר שנפלו בהם שגיאות רבות ועצומות, ועל דברים חלוקים נסמוך בדברים שהם כבשונם של עולם, הא חלל.

שנית אני אומר לו יהציגא להו, שכל הדברים כנים ומתוקנים, ואין בהם שום שגיאה, אכתי דברים הללו ניתנו ללמוד ולא לעשות, ואין צריך כלל לכוון הכוונות, רק אלו בעלי החכמה הודיעונו מה למעלה נעשה ע"י המלאות והתפלות, אבל לא ראו כלל שיהי' צורך שאנו נכוין בהם, אלא ממילא הדברים נעשים למעלה, כשם שע"י הפרשת תרומה הותר המותר לזרים, וכי התורם צריך לחשוב שיהי' הנשאר מותר לזרים, אלא הפעולה ממילא נעשית, כן הוא עסק הכוונה של כל המלאות, אבל אין צורך שבעשיית המלאה יכוין לזה. וטוב הי' לנו אם הי' לנו נביא מוחזק, והי' מודיע לנו כל סתרי התורה, וכל כוונת התורה והמלאות, והי' לנו מעין עוה"ב, שעיקר עוה"ב היא להיות נהנה מזיו השכינה, ופירוש הדברים להשיג השגות ולידע את ה' באמת, וזה התענוג הי' לנו בעוה"ז, אבל עכ"פ אין צורך לזה לכיון לזה בשעת מעשה המלאה, ועד עתה אני מדבר שאין לזה צורך, ואח"כ אדבר יותר איך אפילו איסור ופוגם מאל, אפילו לא יטעה בשום דבר, וק"ו שכלי ספק שאינם נמלטים מן הטעות, ונפלים בכמה כפירות גדולות ביחודו של עולם. וידעתי עוד מעט וסקלוני, ואלו העוסקים בחכמה זו יהיו דברים הללו קשה בעיניהם כגידים, ומה לעשה יעבור עלי מה השומע ישמע, **וגם** יגדילו עלי וירחיבו פה ולשון אסכול.

ועל זה רמזתי בנושא האזינו השמים ואדברה, ותשמע הארץ אמרי פי, ומלבד מה שהתחלתי במדת הענוה לשבח ומדת הגאווה לגנאי, כונתי בזה הפסוק האזינו השמים, המה בעלי גסי הרוח המנשאים עצמם עד לשמים, אלו לא יכנסו דברי תוכחה בלבם, כי אם בקושי וצורך לדבר אליהם לנוכח, וזהו האזינו שצריך לבקש מהם שיאזינו וכולי האי ואולי, וגם ואדברה צריך לדבר אתם קשות, פעם ופתיים עד הכאה וקללה ונזיפה, אמנם ותשמע הארץ בעלי ענוה המספילים דעתם עד לארץ איננו צריך לומר להם שמעו כי ממילא הם שומעים, וזה ותשמע הארץ ממילא, ותשמע אמרי פי דברים רכים

¹ וז"ל המו"ל: לא אמנע תחת חכי כי עלה במחשבתי תחלה להעביר מן הדרוש הלז איזה **דבר** אשר יתנו לבעל דין מקום לחלוק ואשר יכלו להיות למכשול ולפיקה בעיני אנשים רבים וכן שלמים אשר לא כמחשבות רבינו מחשבותם על אודות הקבלה אולם יראתי להטיל מום בקדשים ולנגוע בקודש לשנות מטבע שטבע רבינו ז"ל גם כבר נודע ומפורסם דעת רבינו בדבר אמירתו לשם יחוד קודם התפלה והמצוות ולכן אין זה עוד דבר אשר אפשר לומר עליו ראה זה חדש לא הי' לעולמים ועיין בהקדמה מה שכתבתי בזה, נכד המחבר המוציא לאור.

באמירה, ולא בדבור שהוא קשה, יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי הוא ג"כ עד"ז, כי המטר הוא קשה והטל הוא נוח, והכל שמחים בו.

האזינו השמים ואדברה, אלו המסתכלים בשמים בעלי התכונה ומהם בעלי פיליסופיא שעולים למעלה מן השמים, לשפוט בשכלם הגהגת הצורא אשר מתוך כך נבזה בעינם לחת לו השגחה בעולמות השפלים, ונלכדו במאודה רעה לכפור בשכר ועונש ובקבלת התורה, ולאלו ואדברה, כריך אני לדבר קשות לפי שהם באים בטענות חזקות שכליות, וריך אני להראות כי שכלם כוזב, וכל ענינם מחמת קושיות שיש להם ליתן לצורא השגחה בתחתונים וברחו מקושיות קטנות ונפלו בקושיות יותר חזקות, ותשמע הארץ הם כח הכופרים כח השבתי כבי, שכל דבריהם כפירות ומינות מלא דברי שטות, להפוך דברי אלקים חיים, ולהפוך עבירות למאוו עפרא לפומייהו, בחשיכה יתהלכו ותכס עליהם הארץ, שכל דבריהם שטות והבל, לאלו הטענות החלושות איני כריך לדבר קשות, ודי אמרי פי יערוף כמטר לקחי, לאלו הפיליסופים אי אפשר לי לבוא בטענות מפורשות, **כי דרכי** הצורא עצמו, ובאמת יש כמה קושיות על ההשגחה שגם הנביאים לא יכלו לעמוד עליהם, כגון לדיק ורע לו רשע וטוב לו וכיוצא בזה ועקר הלחמי — בפיליסופים, להראות להם כי לפי דעתם יברחו מקושא אחת ויפלו בכמה קושיות, וכיון שכבר מביאנו ההכרח לסבול דעתנו בהשגחת מדותיו א"כ אין לנו לזוז מהקבלה, והתורה ניתנה לששים רבוא בפרסום, ואי אפשר להכחיש התורה, ולכן אמר יערוף כמטר לקחי מה שלקחתי בקבלה, ולא מלבי יאאו הדברים, אבל נגד השוטים בעלי ש"ץ ימח שם, נגד טענותיהם המזויפות תזל כטל אמרתי מעצמי.

האזינו השמים ואדברה אלו שאומרים על עצמם שעושים תקונים בשמים בעלי הקבלה, מתלחא אמרין לא ידע להראות אי' בארץ ומראה ת' בשמים, ולאלו ואדברה יהי' **דברים** קשים עליהם, יערוף וגו', יודע אני שיאמרו הגה זה מוחה בלימוד הגסתר, הגה הוא מלד הקליפה שהם ללד אחוריים ללד העורף, ואין לו זכות לראות באור לימוד הקבלה שהוא לפנים וזהו יערוף כמטר לקחי לשון עורף.

האזינו השמים ואדברה, על כל ג' כתות הנזכרים בעלי הקבלה כל פעולתם בשמים, בעלי הפיליסופיא **המתחכים** לידע על השמים, בעלי השבתי כבי ימ"ש שעושים כל העבירות לשם שמים, ואומרים שבה מתקנים תיקונים, המה ג' כתות חלוקות. הראשונים בעלי הקבלה כוונתם ומעשיהם טוב, אלא שסוף כל סוף המה נלכדים בפח ומוקש קיצון בנטיעות, והאזינו אלי שמעו ותחי נפשכם, הגה התחלתי שאין התקונים למעלה תלויים בכוונתנו כי אם במעשינו בעשותינו המאוו לשם שמים, דהיינו לשם הקב"ה שאמר ואנחנו עושים רצונו ממילא נעשים כל היחודים ותקונים למעלה, ושוב אמרתי לא מדביא שאין צורך לכיון אלא שיש אפילו איסור, ועכשיו אברר הדברים. הגה אי אפשר להכחיש שכל מעשה המאוו על כל מורה מתן שכר לעתיד לבוא, וכן על כל כוונה טובה, ועל כל לימוד על כל פרק ופרק, והנה אטו אנו צריכים לכיון במעשינו ע"מ לקבל שכר, ואנו עושים הדברים לשם מי שורה, וממילא השכר מתרבה, ואף שעלם השכר נעשה מן קיום המורה בעצמה, וע"ז רמזו רז"ל ששכר מורה מורה, כי היא עצמה השגת הצורא ויחוד מדותיו, וזהו השעשוע של דדיקים לעתיד לבוא, ואפ"ה אין צורך לכיון לזה רק לעשות המורה כתיקונה, וסוף השכר לבוא ונעשה תיכף ע"י המורה ועומד קיים לעוה"ב. כן על דרך זה כל היחודים והתקונים הגעשים למעלה ע"י קיום מוחתנו וע"י לימוד תורתנו וע"י תפלתנו הכל נעשה ממילא, בעשותנו כל הדברים כתיקונם בנגלה, ואין צורך לכיון לזה כלל, הן אמת שאם הי' לנו מלמד נאמן ומוחזק איש מפי איש עד משה רבינו, הי' מורה עלינו ללמוד ולידע כל הדברים הנעשים בשמים ממעל, כשם שמורה עלינו ללמוד התורה הנגלית אפילו מה שאינו צורך לנו למעשה כגון כל סדר קדשים בזמן הזה, אבל לא בשביל זה היינו חייבים לכיון הדברים דעת קיום המאוו.

ועד עתה דברתי שאין חיוב וצורך לזה, ועכשיו אני אומר שיש אפילו קצת איסור, ואולי איסור חמור, ואומר אני כשם שהזהירו חז"ל אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס, וטעם הדבר נלע"ד שזה כדמות חונף שכתב החובות הלצבות, שהוא עובד בשיתוף, והוא עון מעון ע"ז ומה לי שמתקף איש אחר בעבודה כגון החונף, ומה לי שמתקף עצמו, סוף סוף הרי הוא עובד הצורא ועצמו בשיתוף, ומעתה נחזי אנו כוונת המאוו. הגה נתחיל בעמוד התפלה של כל יום שחרית, שחלקו תלמידי האר"י לד' בחינות, מן התחלה עד ברוך שאמר, לתקן עולם העשי' והקדיש שקודם ב"ש להעלות עשי' ביצירה, ומצ"ש עד יוצר אור תיקון עולם היצירה, והקדיש עולה יצירה לצריאה, ועד"ז מן יוצר אור תיקון הצריאה, וכן כסדר עד האכילות, ואומר אני לו יהא שמענו תלמידי האר"י כל הדברים הללו מפי רבן האר"י והוא קבלם ברוח בינתו

ברוח הקודש, והנה הודיע זה בהודעה גדול הפעולה הנעשית ע"י מעשינו בכל העולמות, כשם שהודיעונו חז"ל שהמקיים מצות ציית זוכה לטלית נאה, וכן שזוכה שממשיים אותו ב' אלפים ות"ת עבדים, אבל לא בשביל זה ראו חז"ל שנוכין לזה, ואדרבה גרוע שאין כך על מנת לקבל פרס יותר מזה, ואין חלוק בין פרס דההוא עלמא לפרס דעלמא דאתא דהחילוק שכתבו החוס' בפ"ק דר"ה אינו מוסכם, ועיין בחידושי ר"ן הובא בעין יעקב, ועיין בחו"ט, ומתוך כך אני איני נוהג לומר קודם עטיפת טלית **נוסח** הרגיל, וכשם שאני מתכסה בטלית נאה בעוה"ז, כך אזכה לטלית נאה וחלוקה דרבנן בעוה"ב, שזהו ע"מ לקבל פרס, וכמו כן כמה נוסחא תפלות חדשות, מכללם אני נזהר מלאומרם, ואני רגיל לומר קודם כל קיום מצוה, הריני עושה מצוה זו לקיים מצות **בורא** ולעשות נחת רוח לפניו שאמר ונעשה ראונו, ובזה הכל כלול והמוסיף גורע.

ונחזור לראשונות במה שכתבתי בעובד ע"מ לקבל פרס, שנכנס בגדר עובד בשיתוף כזה, ויותר גרוע מזה המכוין שעושה המצוה כדי לפעול דבר זה, נתחיל מן השפל ונלך אח"כ ממדרגה למדרגה. בחלק ראשון מתפלה אם אומר כדי לתקן עולם העשי, נמא עובד הבורא בשיתוף עולם העשי, ואין כך עובד ע"מ בשיתוף כזה, ואם יאמר המצוה הוא שיכוין כך, זה שקר ולא מצינו בתורה מצוה כזה ולא בדברי רז"ל, ואם יאמרו מהארי"י יא' הדבר הלך כבר אמרתי לכם שמעולם לא הי' כוונת הארי"י לזה רק הודיע שנדע דברים הנעשים למעלה על ידינו ואפילו הי' אמרן **הרי"י** בפיו לא היינו רשאים לשמוע לו בזה, והרי במס' סנהדרין דף פ"ט ע"ב אמרו אברהם היכי שמע לי' יחזק אל'י בזה הכרמל היכי סמכין עליו, ומשני נביא מוחזק שאני, והארי"י אם נשתמש בהשגה מעין השגת רה"ק אבל לא הי' נביא, אבל באמת מעולם לא דיבר הארי"י דבר זה. וכן בעולם היצירה ג"כ לא נמלטו משיתוף, ואין חלוק באיסור ע"מ בין שלשול קטן ובין מיכאל שר הגדול וכן בדריאה וכן יותר גבוה, אדרבה הכל הפגם יותר גדול רחמנא ליצלן, ומלבד כל אלה אינם ניאולים שהמה מגשימין בגשמיות, ואף שהם אומרים שכל זה אורות ואינן מחשבין גשמיות, שוטים הם, והם אינן יודעים עד היכן כח שלילת הגשמיות הוא חיוב עלינו, ולא הריחו בריח הפילוסופים האלהיים, כמו חובות הלצות בשער היחוד והרמז"ם.

ועד עתה דברתי דרך כלל, ועתה אדבר דרך פרט, הם מכוונים בדרך אתה ה' אלקינו וכו' למדות ידועות, וכמו כן הקל הגדול הגיבור והנורא חג"ת, והנה אמת הדבר שהרי מעשינו ותפלתנו הוא להעמיד מדרגות עשר ספירות בלימה במדרגות ידועות, הכל עפ"י סדר נכון לפי העת ולפי הזמן, וביחוד לקשר כל העשרה שלא תתפרד העשירית רק להיות מלכות שמים שלמה, אבל לא שאנו נכוין לזה, אלא ממילא הדבר נעשה עפ"י סגולת תפלתנו ומצוות מעשיות שלנו אבל המכוין בדרך אתה או **בהזכירה** איזה שם למדה ידועה, הוא פוגם ונלכד בכפירה, וקוץ דגטיעות ולא אשא פני איש ואל אדם לא אכנה, אם יהי' מי שיהי' קדמון או אחרון האמת אהוב מן הכל, ותחת אשר קוו לעשות ענדים עשו באושים, והמה מקלקלים ולא מתקנים, ובחנם עושים זה שאם היו עושים הדברים על פשוטן הי' התקונים **ונעשה** ממילא, ואם בשחיטת קדשים אמרו בזבחים דף ב' ע"ב אתנו ללא נימא לשמו כי היכא ללא נימא שלא לשמו, הרי שחשקו ק"ו בדברים העומדים ברומו של עולם, והמחשבה מסוכנת מאוד, ואין אתנו יודע עד מה דיש לגזור ללא נימא לשמו שמא יטעה, ועדיף לעשות סתם וסתמן לשמן קיימים ונעשים כל התקונים מן הסתם וע"י המחשבה מקלקל לגמרי.

וגם בזה כיון הנביא האמור בית יעקב הקצר רוח ה' אם אלה מעלליו הלוא דברי ייטיבו אם הישר הולך, ואתמול עמי לאויב יקומם ממול שלמה אדר תפשיטון מעובדים בטח שובי מלחמה, נשי עמי תגרשון מצית תענוגיה מעל עלליה תקחו הדרי לעולם, קומו ולכו כי לא זאת המנוחה בעבור טמאה תחבל וחבל נמרץ. הנה במס' חגיגה אמרו כבשים ללבוש, דברים שהם כבשונו של עולם יהיו תחת לבוש, ובזה נבוא לדברי הנביא, שישראל תמהו והתרעמו על מדותיו של הקב"ה אשר אין זה דרכו רק להיטיב עם הישר הולך, ואתמול עמי, עמי **ליוקא** אותן שהיו מוחזקים בעיני המון שהם עמו, המיוחדים לשמו שעושים כל מעשיהם על פי כוונה, ונגדם לאויב יקומם אתמהה. והודיע להם הנביא כי לא כן הוא, ולא עמי יאמר להם והמה גרועים משאר העם, תמור מה שחשבו לתקן, לא די שלא תקנו אלא פגמו, ואמר הכתוב ממול שלמה דברים שהם ממול שלמה תחת לבוש בזה אדר תפשיטון אדר היקר של הגולה תפשיטון ומי בקש זאת מידכם, בשלמא אם לא סגי בלא"ה לתיקון העולמות, הייתי אומר שצריך להכנס בספק סכנה, אבל הרי יש דרך כבושה ובטוחה לפניכם לקיים המצוה לשמה, ובזה תעברו בטח והנחתם דרך הבטוח והלכתם דרך גייסות שלופי חרב מלחמה, וזהו מעובדים בטח שהי' להם ברירה לעבור דרך בטוח, והמה שובי מלחמה ששובי דרך שיס מלחמה מסוכנת מאוד. והנה כל עסקינו לתיקון גלות השכינה, וזה פרי כל מעשה המצוות התורה והתפלה, מן הסתם סתמא לשמה קיימי, אבל אתם ע"י כוונה שלכם, לא די שלא תקנתם, אדרבה נשי עמי תגרשון מצית תענוגי, וגלות השכינה מתאריך, מעל עולליה תקחו הדרי לעולם, עוללים הם

שאר עולמות התחתונים שלא די שלא הורדתם להם שפע זכוונותיכם, אלא אפילו מעט שפע שהי' להם תקחו הדרי לעולם, קומו ולכו כי לא זאת המנוחה, כי מעולם לא נטוונו על זה, ואדרבה בעבור טומאה שאתם נכשלים במחשבה זו, אין לך טומאה יותר מזה, תחבול קלקלת ולא תקנת, ומי בקש זאת מידך, וחבל נמרץ כי בעשיית המצוות ממילא נעשה הכל ממילא על הסדר כחבול נמרץ.

באופן שכת המתפללים זכוונה מגרע גרע, ונחזור לג' כחות שהתחלנו בהם כת המקובלים אשר זדעתם חושבים שהמה בני עלי', כת הפיליסופים, וכת הארורה והגרועה מאוד שצחי לבי. כת המקובלים נזהרים בתורה ובמצוות ביתר שאת, אלא שנכשלים בקצוץ נטיעות, כת הפיליסופים נזהרים ביחוד הזורא ובשליטת הגשמות ביתר שאת **וביתר** עז, וכופרים בתורה ובמצוות, כת שליטת תיפח רוחם באו לעקור את הכל, כופרים ביחודו של עולם וגם עוקרים התורה והמצוות, ושמים מר למתוק לומר שע"י העצירות המה מתקנין, שצזה המה זכוונים לעקור הקליפה, אוי להם מנצחים ככלב שוטה, דברים שאין הדעת סובלת, ונגד אלו הכחות משלו רז"ל במס' ב"ק דף ס' ע"ב לאדם שיג לו ב' נשים אחת ילדה ואחת זקנה, ילדה מלקטת לו לבינות וזקינה מלקטת לו שחורות נמצא קרח מכאן וקרח מכאן, הגה כת הפיליסופים זה כרעת נוסנת מכמה מאות שנים, גם בימי חכמי הש"ס – אריסטו וחזיריו הפיליסופים האפיקורסים, אלו המתפללים זכוונה על פי סוד, זה דבר חדש מדורות מועטים לא שערסו אבותינו, והגה כתיב ועתיק יומין יתיב לבושי' כסלג חיור, ולבושים כוונתו על מדותיו, וכשנכשלים במחשבה וקוללים נטיעות, הגה פוגמין בלבושים הללו, וזה ילדה **שמלקטת** לו לבינות, שפוגמין בלבושים שהם המדות, אשר חושבים לתקן ותקנתן קלקלתן, וזקינה הם הפיליסופים כופרים בתורת משה שנתנה בכתב אש שחורה על גבי אש לבנה, **שמלקטת** לו שחורות שהוא תורה שכתב, ובעו"ה בזמנינו עוד נוסף אש הרעה, כרעת ממארת אלו כת הש"ץ מלקטים שחורות ולבנות, פוגמים בזה ובה.

ובזה נלע"ד לפרש דברי רבינו הקדוש בפרק ב' לאבות, הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עצירה, דע מה למעלה ממך, עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים, והגה בשלמא עין רואה ואוזן שומעת נחא אבל מה ענין וכל מעשיך בספר נכתבים, והתו"ט כתב שלא תאמר שיג שכתה לפני כסא כבודו, לכן אמר וכל מעשיך בספר נכתבים שהוא ספר הזכרונות, ואני תמה וכי בשביל השכחה ח"ו יש ספר זכרונות והלא באמת אין שכתה לפני כסא כבודו, ומה שיג ספר זכרונות נעלם מאתנו הטעם, וגבהו דרכי השם בזה, אבל לענין שיזהר בעצירה די באמרו ואין שכתה לפניו, אבל נראה לענ"ד שרבינו הקדוש רמז לאלו כחות, ונגד הגרועה **היותר** הכת השלישית עושים עצירות חמורות ואומרים שלמארה יחשב להם בחשבם לעקור בזה הקליפה, נמצא בזה עין רואה ללא לורד, אלא לריד **לה** להבין כוונת העושה מעשה העצירה, אבל מדאמר עין רואה מכלל שאחר ראיית עשית המעשה האדם נידון. ונגד כת הפיליסופים האומרים גבהו דרכיו מאוד ואין כבודו להשיג במעשה התחתונים, ולחת לב עליהם כל, ובה חשבו שנותנים שבה וגבהות להבורא, ונפלו בזה בבירה עמיקתא, ולדעתי זה הי' כוונת דוד המלך באמרו אליו ואתה שלמה בני דע את אלקי אביך ועבדה בלב שלם **והנפש** חפיהה, כי כל לבבות דורש ה', וכל יצר מחשבות מבין אם תדרשנו ימצא לך ואם תעזבו יזניחך לעד, אמר לו דע את אלקי אביך, אלא שיג לחוש שע"י ידיעה זו נוה ליפול ברשת שתי רשיות או ברשת הפיליסופים אשר אמרו גבהו דרכיו מלהסתכל בתחתונים, או ברשת קושית ידיעה ובחירה, ויכחיש השכר ועונש, לזה אמר לו אף שאני אומר לך דע את אלקי אביך, עם כל זה ועבדה בלבב שלם ובנפש חפיהה, כי כל לבבות דורש את ה', שלא כדברי הפיליסופים, ושלל תפול ברשת הידיעה מבטלת הבחירה, לזה אמר לא כן הוא, אלא יש שכר ועונש אם תדרשנו ימצא וגו'. והגה שמיעה בלשון קודש אין פירוש שמיעת האוזן הדברים מהמדבר, שהרי כתיב והם לא ידעו כי שומע יוסף, כי המליץ בינותם, והא ודאי שהשמים לא חשבו את יוסף שליט הארץ לחרש שאינו שומע, אלא שמיעה בלשון קודש הם הבנת הדברים וקבלתן, והגה נגד הפיליסופים לא סגי בעין רואה כי גם הם אינם מכחישים ראיית הזורא כל המעשים, אלא שאומרים ללא איכפת להו בזה, ולזה אומר כי יש למעלה אוזן שומעת שהכוונה הבנת הדברים ונותן דעתו עליהם. ונגד אלו הבאים בסוד ה' ומכוונים התפלה אמר, וכל מעשיך בספר נכתבים, וכבר תמהתי מה ענין הספר הזה, ומה לורד בו, והלא אין שכתה למעלה. הגה כל מעשינו הוא להעמיד מדרגות עשר ספירות על סדרן, בכל זמן לפי עת וזמן, וזה פרי כל התורה והמצוות, והעשר ספירות בשלש מדרגות מן ימין ושמאל ואמצעי מכריע והם חסד ודין ורחמים, ועשר ספירות נכללים בשלשה ספר וספור וסיפור, הנזכר בריש ספר יצירה, ואולי הם השלשה ספרים הגפתחים ברי"ה, לדיקים גמורים מגבירים קו הימין שהוא חסד, רשעים גמורים מגבירים קו שמאל מדת הדין החזק, בינונים הוא קו אמצעי ברחמים ממוזגים, ולכן אמר וכל מעשיך בספר נכתבים, שהם הספירות נכתבים ממילא, ואין אתה לריד לכוון בזה כלל כי ממילא הדברים נעשים.

